

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

دستمزدهای نجومی در سینما

و چالش دولتی، صنفی؛

«نظری بر راهکارهای پیش بینی شده در

نظامنامه سینمای ایران»

یادداشت تحلیلی

پژوهشکده هنر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

دستمزدهای نجومی در سینما

و چالش دولتی، صنفی؛

«نظری بر راهکارهای پیش بینی شده در

نظامنامه سینمای ایران»

یادداشت تحلیلی

پژوهشکده هنر

تابستان ۱۳۹۸

دستمزدهای نجومی در سینما

و چالش دولتی، صنفی؛

«نظری بر راهکارهای پیش بینی شده در

نظامنامه سینمای ایران»

یادداشت تحلیلی

زیر نظر: پژوهشکده هنر

تهیه و تدوین: امیررضا تجویدی

سال انتشار: ۱۳۹۸

چاپ در تیراژ محدود

در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۹۷، خبری با عنوان «نظامنامه سینما، معطل تصویب دولت» در رسانه‌های کشور منعکس شد که طی آن، علی دهکردی، رئیس انجمن بازیگران سینما، از بلا تکلیفی سینماگران در مسائل این صنف، از جمله برخی دستمزدهای نجومی بازیگران انتقاد کرده و گفته بود، پذیرش «نظامنامه سینما» از سوی دولت که نسخه اولیه آن، توسط خانه سینما مصوب شده است، بسیاری از مشکلات این حوزه را برطرف خواهد کرد.

به گزارش خبرگزاری مهر، رئیس انجمن بازیگران سینما در این گفتگو^۱ بیان داشته است که تصویب نظامنامه سینما، بسیاری از اختلافات موجود میان سینماگران از جمله اختلاف بر سر مسئله دستمزدهای نجومی بازیگران را حل خواهد کرد. وی گفته است که متن و تمام بندهای این نظامنامه با همفکری فعالان اصناف، تهیه و در چند مرحله بررسی و نهایی شده، اما همچون سایر نظامنامه‌های مشابه، نیازمند مصوبه بالادستی است.

دهکردی در خصوص موضوع قراردادهای سینمایی، به «قرارداد واحد سینمایی» که هنوز در چرخه تولید سینمای ایران وجود ندارد و اهمیت آن اشاره کرده و گفته است که مفاد و متن این قرارداد، موضوع جلسات طولانی و متعدد با حضور نمایندگان صنوف مختلف سینمایی بوده و در شرف تدوین است. مقصود دهکردی از قرارداد واحد سینمایی، قراردادی است که مفاد آن توسط اصناف سینمای ایران در دست تدوین است و مراد تهیه‌کنندگان سند مذکور آن است که پس از نهایی شدن، با استمداد از توان اجرایی و قانونی دولت، بتوان آن را به عنوان سندی واحد و برخوردار از پشتوانه نظارت

نظامنامه-سینما-معطل-تصویب-دولت-شکایت- /4448473-<https://www.mehrnews.com/news/4448473>-1
از-تلویزیون-را-کجا-بیریم

دولتی، به مبنایی برای عقد قراردادهای سینمایی در تمام زمینه‌های فعالیت‌های این حوزه تبدیل کرد تا از طریق آن بتوان بر مشکلات موجود، از جمله اخذ دستمزدهای نامتعارف توسط بازیگران سینما نیز نظارت مؤثری داشت. دهکردی افزوده است، وجود قراردادی واحد که بندهای آن مبتنی بر نظامنامه سینما و توافق اعضای اصناف به نگرارش درآمده باشد، کمک می‌کند تا بخش بزرگی از مشکلات جدی در تولید سینما و دستمزدها مرتفع شود.

در این باره باید گفت: به نظر می‌رسد نظامنامه مذکور، همان لایحه‌ای است که در وبسایت خانه سینما^۲ با عنوان: «لایحه قانون تشکیل سازمان نظام سینمایی و حمایت از حقوق مادی و معنوی آثار سینمایی» قرار گرفته و در بهمن ۱۳۸۷ توسط جامعه اصناف سینمای ایران، تقدیم معاونت سینمایی شده است. این نظامنامه، دارای بخش‌هایی حائز اهمیت است که در ادامه به مهم‌ترین آنها اشاره خواهد شد:

در بخش اول نظامنامه یادشده، قانون نظام سینمایی این‌گونه تعریف شده است: «این قانون در راستای رشد و توسعه ظرفیت‌های سینمای ایران اسلامی از جمله بهسازی استانداردهای هنری، انسانی و صنعتی و با در نظر داشتن ضرورت صیانت و حمایت از حقوق مالکانه تولیدکنندگان و پدیدآورندگان آثار سینمایی تنظیم و به منظور بهره‌برداری از تمامی ظرفیت‌ها و منابع مردمی در چارچوب آموزه‌های انبیای توحیدی درخصوص آزادی مسئولانه انسان‌ها شناخته شده و در میثاق ملی جمهوری اسلامی ایران تصریح می‌شود».

در بخش دوم این نظامنامه، به اهداف سازمان پیشنهادی خانه سینما که معین شده تا مجرى نظامنامه مذکور باشند، اشاره شده که عبارتند از:

۱. حفظ و صیانت از حقوق مادی و معنوی دست‌اندرکاران سینما و آثار سینمایی تولید شده؛

۲. مشارکت در مدیریت کلان فرهنگی کشور در قلمرو سینما برای افزایش کمیت و کیفیت تولیدات سینمایی؛ آموزش و نمایش و عرضه مناسب آنها در راستای اهداف و برنامه‌های نظام جمهوری اسلامی ایران؛

_____ دستمزدهای نجومی در سینما و چالش دولتی، صنفی؛ ... ۳

۳. تأمین امنیت شغلی و کوشش برای تأمین رفاه اجتماعی دست اندرکاران سینما؛
  ۴. حمایت از حقوق مخاطبان و مصرف‌کنندگان آثار و خدمات سینمایی؛
  ۵. ایجاد شرایط ارتقای دانش و مهارت دست‌اندرکاران سینما.
- و نیز در بخش سوم، به وظایف و اختیارات این سازمان با توجه به اهداف مندرج در ماده ۴ اشاره شده که عبارتند از:

۱. ایجاد راهکارهای توسعه امنیت شغلی برای دست‌اندرکاران سینما؛
۲. فراهم ساختن امکانات رفاهی از طریق ایجاد پوشش‌های بیمه‌ای مناسب نظیر بیمه‌های درمان، بازنشستگی، بیکاری و ایجاد تعاونی‌های رفاهی، حمایتی و نظایر آن.
۳. احقاق حقوق مخاطبان و مصرف‌کنندگان تولیدات و خدمات سینمایی.
۴. ایجاد و گسترش زمینه‌های پژوهشی و تحقیقات علمی و فنی سینمایی در کشور و استفاده مفید و کارآمد از دستاوردهای این تحقیقات؛
۵. تلاش در جهت افزایش کمی و کیفی تولیدات سینمایی؛
۶. برنامه‌ریزی و ارائه راهکارهای مناسب به‌منظور نمایش تولیدات و آثار سینمایی در ایران؛
۷. تقویت و توسعه فرهنگ و ارزش‌های ایرانی-اسلامی در تولیدات سینمایی؛
۸. ایجاد انسجام و هماهنگی لازم جهت همکاری هرچه بیشتر میان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر فعالان دولتی و عمومی در عرصه سینما با دست‌اندرکاران سینما و تشکل‌های سینمایی؛
۹. ایجاد و توسعه نظام‌های اطلاعاتی روزآمد در خصوص منابع انسانی، تجهیزات و عوامل دخیل در تولید و توزیع، نمایش و فضای فرهنگی آثار سینمایی؛
۱۰. ایجاد تعامل و تبادل اطلاعات علمی و حرفه‌ای با سازمان‌های قانونی کشور و سازمان‌های مشابه جهانی جهت ارتقای دانش و صیانت از حقوق دست‌اندرکاران و آثار سینمایی؛
۱۱. مشارکت در تهیه و تعیین استانداردهای آموزشی رشته‌های مختلف سینمایی؛
۱۲. سرمایه‌گذاری و مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی با تأسیس شرکت‌های تجاری، به‌گونه‌ای که موازی با فعالیت تشکل‌های اصناف عضو نباشد؛

۴ یادداشت تحلیلی

۱۳. مشارکت در مدیریت کلان فرهنگی کشور در عرصه هنر-صنعت سینما؛
۱۴. برنامه‌ریزی و اتخاذ سازوکارهای مناسب برای تنظیم مناسبات حرفه‌ای دست‌اندرکاران
سینما؛
۱۵. ایجاد تشکل‌های داوری برای رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای دست‌اندرکاران
سینما؛
۱۶. نظارت بر انتخابات و فعالیت تشکل‌های صنفی سینمایی؛
۱۷. کوشش برای بالابردن کیفیت فنی تولیدات و خدمات سینمایی و نظارت بر حسن
اجرای ارائه این خدمات و تولیدات؛
۱۸. ارائه لوایح و طرح‌های لازم به دولت و مجلس شورای اسلامی و سایر مراجع
ذی‌ربط برای رونق و ارتقای هنر-صنعت سینما و حمایت از حقوق دست‌اندرکاران
و مخاطبان و آثار سینمایی.
۱۹. پیش‌بینی سازوکارهای اجرایی لازم به‌منظور حفظ احترام و شأن دست‌اندرکاران
سینما در جامعه؛
۲۰. همکاری با مراجع قضایی برای رسیدگی به تخلفات غیر صنفی و غیر حرفه‌ای
شاغلین در حرف سینمایی؛
۲۱. استانداردسازی تولید، توزیع و نمایش آثار سینمایی و تنظیم سازوکار اجرایی آن؛
۲۲. همکاری و مشارکت در تدوین قواعد و آیین‌نامه‌های صدور پروانه فعالیت‌های
سینمایی و ارزشیابی و اجرای آنان؛
۲۳. کوشش برای رونق اقتصاد سینما از طریق افزایش تقاضای مصرف آثار سینمایی
در داخل کشور؛
۲۴. جستجو و اعمال راهکارهای مناسب برای گسترش سهم مناسب سینمای ایران در
عرصه‌های جهانی؛
۲۵. تهیه و تنظیم مبانی قیمت‌گذاری محصولات و خدمات سینمایی؛
۲۶. تأسیس، تشکیل و اداره نهادهای مدنی، شرکت‌های تعاونی برای تحقق اهداف
مندرج در این قانون؛
۲۷. برنامه‌ریزی برای رونق سرمایه‌گذاری در هنر-صنعت سینما.

۵ _____ دستمزدهای نجومی در سینما و چالش دولتی، صنفی؛ ...

با توجه به اساسنامه و شرح وظائف سازمان مذکور، به نظر می‌رسد تبدیل این نظامنامه به سند و تصویب آن، به معنی به رسمیت‌شناختن این وظایف خواهد بود که بخش عمده‌ای از آن بر عهده صنف سینمایی است. از میان وظایف مذکور که پیش‌تر ذکر شد، بندهایی که تمایز شده‌اند، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، به دستمزدهای بازیگری مربوط می‌شوند. این بخش از نظامنامه از جمله بخش‌هایی است که می‌تواند مبنای تعامل میان دولت و صنف سینماگران قرار گرفته و در یک مشارکت دوسویه، به حل مشکل تعیین دستمزدها بیانجامد و اختلافات این حوزه را به حداقل ممکن برساند. البته عموم بندهای این لایحه پیشنهادی، مربوط به حقوق مالکیت فکری است و نه نظام دستمزد عوامل سینما و امور مادی، اما با بازبینی بندها و تدوین مجدد آن‌ها، می‌توان بحث‌های مربوط به امور مادی عوامل سینما را نیز دخیل کرد.

دولت با استناد به بندهایی از این نظامنامه، می‌تواند برنامه‌ریزی کرده و سازوکارهای مناسب برای تنظیم مناسبات حرفه‌ای دست‌اندرکاران سینما، مبتنی بر پیشنهادات دقیق و جزئی نمایندگان اصناف سینما در باب ارزش‌گذاری خدمات سینمایی را مورد بازنگری قرار دهد و با کسب اطلاعات لازم در خصوص مشکلات و راهکارهای سینماگران از زبان آنها، این سازوکارها را مبتنی بر نیاز روز سینمای ایران، از نو سامان بخشد. دولت با استفاده از نظرات و مشورت نمایندگان اصناف سینمای ایران، هم‌چنین قادر خواهد بود تا با ایجاد تشکل‌های داوری، برای رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای دست‌اندرکاران سینما، بر امر مناقشه‌برانگیز قراردادهای سینمایی با دقت بیشتری نظارت کند.

به رسمیت‌شناختن این سازوکار و واگذاری وظیفه آن به سینماگران و نظارت دولت و به‌ویژه سازمان سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بر آن، کمک می‌کند تا مسائل سینماگران، نه در قالب توقعات فراوان از دولت برای رفع مشکلات، بلکه به شکل مدیریت مسائل به‌طور صنفی، حل و فصل شود. در این زمینه، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، می‌تواند متن نظامنامه را پس از بازبینی و انجام اصلاحات مورد نیاز تصویب کند، سپس سازمان سینمایی به‌عنوان مهم‌ترین متولی دولتی حوزه سینما، بر اجرای آن نظارت کند، و بعد با تمهید سازوکاری جهت اجرای این نظامنامه، ترکیبی متشکل از مدیران دولتی سینما و چهره‌های شاخص متخصص از بدنه سینمای ایران، در صورت

روز مشکلاتی در میان عوامل سینمایی-که مرتبط با موضوعات نظامنامه مذکور باشد- با توجه به تخصصشان به موضوع رسیدگی کرده و در مورد آن اعلام نظر خواهند کرد. این رویه به کاستن از حواشی موجود در عرصه سینما، با تعریف قوانین مشخص نیز منجر می‌شود که از جمله آنها فضای ملتهب هیجانی ایجاد شده در مورد موضوعاتی از جمله دستمزد نجومی بازیگران است. در این شرایط، رقم دستمزدها می‌تواند به‌طور منطقی تعیین و در صورت لزوم به شکلی شفاف مطرح شود که در چهارچوب نظامنامه مذکور قابلیت ارزیابی داشته باشد.

سازمان سینمایی با اتخاذ این رویکرد و رویه، که شیوه عملکرد صنایع موفق سینما در جهان نیز هست، هم محبوبیت خویش را نزد هنرمندان افزایش خواهد داد و هم تا حدودی بار اختیارات و در نتیجه وظایف را بر دوش صنف سینماگران می‌نهد تا در چارچوب قوانین خود و نظارت دولتی حوزه سینما، مسائلشان را رفع کنند. اکنون دستمزدهای نجومی و بدون قاعده دریافتی برخی بازیگران سینمای ایران، سبب افزایش سطح عرف و میانگین دستمزد بازیگران شده و نبود قاعده‌مندی در حقوق دریافتی، منجر به تعیین دستمزد توسط شخص بازیگر، فارغ از سودی است که هر فیلم احتمالاً در گیشه خواهد داشت و تهیه‌کنندگان را نیز در مخاطره قرار خواهد داد. رویه موجود بیش از هر چیز، باعث شده تا بازار سینمای ایران به بازاری آشفته تبدیل شود. علاوه بر آن، بسیاری از تهیه‌کنندگان در شرایط فعلی ترجیح می‌دهند ریسک پرداخت این ارقام را نپذیرند و سرمایه‌گذاری خود را در دیگر بنگاه‌های زودبازده اقتصادی انجام دهند؛ مانند رویه تهیه‌کنندگان شناخته‌شده‌ای چون منوچهر محمدی یا سیدجمال ساداتیان که امروزه بیش از آنکه در عرصه تهیه آثار سینمایی فعالیت کنند، در حال مدیریت پردیس‌های سینمایی از جمله مگامال، قلهک و تیراژه هستند که اگرچه نام سالن سینما را نیز یدک می‌کشند، اما آنچه تضمین‌کننده سرمایه‌گذاری ایشان است بخش‌های بیشتر تجاری این مکان‌ها چون بوفه، غذاخوری‌ها یا مراکز خریدی هستند که بازدهی اقتصادی آنان، به مراتب بالاتر از بازدهی اقتصادی یک فعالیت فرهنگی از جمله تهیه یک فیلم سینمایی است. شایان ذکر است که تنها آن دسته از تهیه‌کنندگانی ارقامی بالا جهت پرداخت دستمزد به بازیگران سینما را باب کرده‌اند که یا از رانت دولتی برای ساخت فیلم

دستمزدهای نجومی در سینما و چالش دولتی، صنفی؛ ... ۷

استفاده می‌کنند؛ یا اسپانسر قوی جذب کرده‌اند؛ یا کسانی هستند که شغل اصلی‌شان سینما نیست اما ثروتمندند. این موضوع سبب شده تا تهیه‌کنندگان حرفه‌ای خصوصی در سینمای ایران، توان پرداخت ارقام بالا به ستارگان سینما را نداشته باشند. حاصل این رویه در درازمدت، سبب می‌شود تا سینمای ایران در اختیار سرمایه‌دارانی قرار گیرد که به سینما به چشم ابزاری جهت کسب سود بیشتر می‌نگرند و در صورت عدم حصول سود هنگفت و چشمگیر از این سرمایه‌گذاری، بدون نگرانی از وضعیت اقتصاد در سینمای ایران، از این حوزه خارج شده و در دیگر بنگاه‌های زود بازده اقتصادی سرمایه‌گذاری خواهند کرد. در این شرایط، سینمای ایران در آینده‌ای نه چندان دور، به سینمایی در مرز ورشکستگی نزدیک می‌شود، به نحوی که نجات آن از این بحران، هزینه و زمانی بسیار طولانی را می‌طلبد.

پیشنهاد می‌شود: برای پاسخ بهتر به تقاضاها و احیاناً شکایات سینماگران از سازمان سینمایی در زمینه‌های مختلف، نظامنامه مذکور در کارگروهی تخصصی - که مسئولیت نظارت و هدایت آن با نمایندگان خانه سینما باشد - با حضور نمایندگان اصناف سینمایی، در سازمان سینمایی، بررسی شود. بدیهی است که با توجه به زمان دور تدوین این نظامنامه و تغییر برخی شرایط، به ویرایش جدیدی از آن نیاز است؛ چرا که بندهای فعلی این نظامنامه، بر بسیاری مشکلاتی که امروز در سطح سینمای ایران رایج هستند - مثل مسئله اصلی گزارش حاضر، یعنی بحث دستمزدها و قاعده‌مند شدن قراردادهای سینمایی - تأکید مشخصی ندارد. به روز نبودن برخی بندهای نظامنامه حاضر، باعث خواهد شد تا تردید متولیان امر جهت تصویب آن بیشتر شود؛ بنابراین لزوم بازنگری در برخی بندها و حذف و اضافه کردن بندهایی متمرکز بر مسائل اصلی به نحوی که معطوف به اساسی‌ترین مشکلات و مسائل روز سینمای ایران باشد، توسط طرف پیشنهاددهنده یعنی خانه سینما، ضروری است. علاوه بر این با توجه به شکل‌گیری سازمان سینمایی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ایجاد تشکیلاتی موازی با این سازمان - بر اساس آنچه قبلاً مبنای تدوین نظامنامه قرار داشت - عملاً منجر به تشکیل دولتی در سایه خواهد شد که از نتایج آن، همپوشانی وظایف و شکل‌گیری مشکلاتی جدید در حوزه سینماست.

برای پرهیز از این مشکلات، پیشنهاد آن است، در گام نخست و با هدف ایجاد تعامل

میان سازمان سینمایی و جامعه سینما، متن نظامنامه مصوب پیشین، به مشورت گذاشته شود و متناسب با شکل‌گیری و فعالیت سازمان سینمایی در وزارت ارشاد از یک سو و نیز اقتضائات جدید حوزه سینما از سوی دیگر، بازنویسی گردد.

با بحث درباره جزئیات این نظامنامه، می‌توان هر کدام از بخش‌های آن که منجر به هم‌افزایی و بهره‌وری بیشتر فعالیت‌های دولت و هنرمندان در حوزه سینما خواهد شد را به رسمیت شناخت و گامی برای اعتمادسازی دو جانبه و هم‌چنین، رفع مشکلات سینمای ایران با ترکیبی از دیدگاه‌های نظارتی-مدیریتی و راهبردهای مد نظر سینماگران برای بهبود شرایط سینمای ایران برداشت.

همزمان و برای حل مسائل عاجل صنفی سینماگران از جمله تعیین معیاری برای دستمزدها و جلوگیری از تکرار روندی که آسیب‌های آن بیان شد، بندهایی از وظایف و اختیارات ذکر شده در نظامنامه که می‌تواند در حل موضوع دستمزدها و قراردادهای مرتبط، مبنای نظر قرار گرفته و به رفع مشکل دستمزدهای نجومی بازیگران سینمای ایران بیانجامد، توسط کارگروه مذکور مطالعه، بررسی و بازبینی شده و به پیش‌نویس سندی پیشنهادی برای تعیین قراردادهای بازیگری و مختصات آن تبدیل و نهایتاً به نسخه‌ای نهایی بدل شود؛ نسخه‌ای که از یک سو تأیید سازمان سینمایی و از سوی دیگر، تأیید صنوف سینماگر را به همراه داشته باشد. تحقق این مهم سبب خواهد شد که در صورت بروز هرگونه مناقشه در حیطه قراردادهای بازیگری یا دیگر قراردادهای معطوف به سینما، طرفین اختلاف با مراجعه به یک مرجع دولتی معین که می‌تواند در ساختار سازمان سینمایی تعبیه شود، بتوانند مشکل را با ارجاع به مفاد این سند مرتفع کنند. لازم به ذکر است که تهیه این سند، لزوماً مداخله سلبی و دستوری سازمان سینمایی در امر انعقاد قراردادهای سینمایی را در پی نخواهد داشت، بلکه این سازمان با تصویب این سند، تنها پاسخگویی آن دسته از اختلافات معطوف به قراردادهای سینمایی خواهد بود که به پشتوانه مفاد سند پیشنهادی سازمان سینمایی منعقد شده باشد و در این صورت است که تخلفات مذکور از سوی دولت قابل پیگیری خواهد بود. پیشنهادی بودن این سند به معنای آن است که اجباری در تأیید تمام قراردادهای سینمایی نزد دولت یا سازمان سینمایی وجود نخواهد داشت، بلکه این سند نقشه راهی است که سینماگران در صورت

رعایت حداقل‌های موجود در آن، خواهند توانست برای رفع مناقشاتشان از سازمان سینمایی کمک بگیرند. در چنین شرایطی، انعقاد قراردادهای نجومی بازیگران سینما توسط تهیه‌کنندگان، محدودتر خواهد شد، چرا که خواهند دانست با تخطی از بندهای سند پیشنهادی، در صورت بروز هرگونه مشکل یا اختلافی قادر به پیگیری قانونی آن نخواهند بود. البته مسئله دستمزدهای بالای ستارگان، مسئله‌ای جهانی و متأثر از «فرهنگ شهرت» است که انتظار دستمزدهای بسیار بالا را به وجود می‌آورد، اما در همین حال در کشورهای صاحب صنعت سینما، اصناف مختلف حاضر در هر صنف جهت تحقق وعده فروش بالای فیلم به بهانه حضور ستارگان، ضمانت‌های اجرایی مختلفی را از فیلم طلب می‌کنند. این امر باعث می‌شود در صورتی که فیلمی علی‌رغم حضور ستارگان فروش بالایی در گیشه‌های جهانی نداشت، ارزش حضور هر ستاره به مرور در میان تهیه‌کنندگان سینما کاهش یافته و موجب کاهش تدریجی دستمزد وی شود. بنابراین سیستم حاضر در صنعت سینما، خود با توجه به اتفاقات رایج، در فرایندهایی دچار اصلاح درونی می‌شود تا ستارگان سینما به میزان تاثیرگذاری‌شان بر رونق گیشه هر فیلم دستمزد دریافت کنند. اما در سینمای ایران، به دلیل عدم وجود مناسبات صنعتی و حتی صنفی مشخص برای رسیدگی به اتفاقاتی از این قبیل، ستارگان سینما حتی در صورت فروش پایین آثارشان نیز بدون پابندی به ضمانت اجرایی خاصی، می‌توانند کماکان درخواست دریافت دستمزد بالاتری داشته باشند. با این اتفاق، در درازمدت سینمای ایران به محلی برای سرمایه‌گذاری سرشار از ریسک تبدیل می‌شود که به مرور، حضور سرمایه‌گذاران در آن کاهش خواهد یافت و در نتیجه، خطر ورشکستگی نسبی آن در آینده‌ای نزدیک محتمل خواهد بود. این در حالی است که با تصویب نظامنامه پیشنهادی خانه سینما، از یک‌سو سرمایه‌گذاری در سینمای ایران به جای محدود شدن به پرداخت دستمزد بازیگران، میان تمام بخش‌های تولیدی سینما تقسیم می‌شود؛ و از سوی دیگر سازمان سینمایی نیز نه به‌عنوان یک نیروی مداخله‌گر و مخل اختیارات هنرمندان، بلکه به عنوان عامل تسهیل‌گر چرخش عادلانه سرمایه در بخش‌های مختلف صنعت سینما شناخته شده و با نظارت اصولی خود و همچنین تمرکز بر به روز و جزئی‌تر شدن بندهای این نظامنامه مبتنی بر نیاز روز سینمای ایران، و همچنین تعریف و عملیاتی

ساختن ضمانت‌های اجرایی برای تحقق بندهای آن، می‌تواند تا حدود زیادی به حل مناقشات این حوزه کمک کند.

در چنین شرایطی، مرجع دولتی مذکور با برخورداری از پشتوانه اجرایی سازمان سینمایی می‌تواند به مأمونی برای سینماگران به منظور رسیدگی به مشکلات گوناگون از جمله اختلاف بر سر تعیین دستمزدهای سینماگران تبدیل شود. این کارگروه در عمل، مسائل خرد و کلان سینما را به بحث و بررسی خواهد گذاشت و با معاونت و پشتیبانی سازمان سینمایی به راهکارهای رفع آن دست خواهد یافت و از ایجاد برخی سوء تفاهم‌ها میان دولت و سینماگران نیز جلوگیری خواهد کرد. با شکل‌گیری این کارگروه و تعیین وظایف و مشروعیت بخشیدن به تصمیمات آن، مسائلی از جمله اخذ مالیات از بازیگرانی که دستمزدهای نجومی دریافت می‌کنند، توسط سینماگران و با نظارت سازمان سینمایی، تعیین تکلیف خواهد شد. آشکارسازی و تبیین انواع مشکلات صنف بازیگران در بخشی از فعالیت‌های این کارگروه و انتقال آنها به مدیران سازمان سینمایی در یک فرایند اطلاع‌رسانی مستقیم، صحیح و به‌هنگام، سبب می‌شود تا مدیران سازمان سینمایی با تمهید زمینه برای اقدامات ضروری، به رفع مشکلاتی اقدام کنند که زمینه را برای اخذ دستمزدهای کلان به مثابه یک رویه نابهنجار و صدمه‌رسان به صنعت سینما، فراهم کرده‌اند.

نبود مزایای بیمه تأمین اجتماعی و قواعدی برای کسب حداقل‌های لازم به منظور حفظ امنیت شغلی بسیاری از بازیگران، از جمله مسائلی است که شرایط کنونی را در تعیین دستمزدها رقم زده و -ضمن اذعان به لزوم تفاوت‌های منطقی در دستمزدهای بازیگران با مهارت‌های متفاوت- صرفه وافر گروهی از ستاره‌ها و ضرر و زیان گروهی دیگر از آنها را رقم زده است. دولت با چنین اقدامی می‌تواند مقبولیت خود را نزد جامعه سینمایی افزایش دهد و با همکاری و ارائه خدمات مناسب حمایتی، این توقع منطقی را برای خود ایجاد کند تا بازیگران نیز در زمینه‌هایی چون پرداخت مالیات دستمزد خود، با سازمان سینمایی همکاری کنند.

برگزاری جلسات کارگروه پیشنهاد شده، با حضور رئیس صنف بازیگران سینمای ایران و چندین عضو از شورای مرکزی خانه سینما، می‌تواند به پیگیری دقیق‌تر مطالبات منطقی بازیگران سینما در زمینه‌هایی چون توسعه رفاه اجتماعی، تأمین امنیت شغلی،

ایجاد پوشش‌های بیمه‌ای مناسب و تعاونی‌های رفاهی منجر شود و از این طریق، با مرتفع کردن برخی نیازهای اساسی هنرمندان و با مشورت گرفتن مستقیم از خودشان، انسجام و هماهنگی لازم جهت همکاری هرچه بیشتر میان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر فعالان دولتی در عرصه سینما با دست‌اندرکاران و تشکل‌های سینمایی ایجاد شود. همچنین مقدمات این مهم فراهم آید که سینماگران، به دولت اعتماد کنند و از جمله در ازای دستمزدهای خارج از عرفی که دریافت می‌نمایند، حاضر به پرداخت مالیات شوند و اقتصاد سینمای ایران را به بهره‌وری بالاتری برسانند.

به عنوان راهکاری تکمیلی، تعیین مالیات‌های بیشتر بر دستمزدهای بالای بازیگران از جانب دولت نیز پیشنهاد می‌شود. شفاف‌سازی مبلغ دستمزد بازیگران ایرانی در هر فیلم، امری است که به تسهیل نظارت بر دستمزدهای بازیگران سینما کمک خواهد کرد. در بسیاری از سینماهای جهان، رقم دستمزدها «به‌طور رسمی» و طی گزارش‌هایی اعلام می‌شود. شفافیت مالی، یکی از مهم‌ترین مشکلات سینمای ایران است که به دستمزدهای نامتعارف نیز دامن می‌زند. بسیاری از آثار و به‌ویژه پروژه‌های بزرگ سینمایی به اشکال گوناگون، دولتی هستند، در هزینه‌کردها شفافیت مالی ندارند، و اطلاعاتی نظیر دستمزدها را اعلام نمی‌کنند. در این حال، دولت می‌تواند لزوم شفاف‌سازی را در دستور کار جامعه سینما قرار دهد و از یک‌سو با تعیین مالیات بیشتر بر دستمزدهای آن دسته بازیگران که دستمزدی بالاتر از عرف دریافت می‌کنند- مستقل از کارکرد نظامنامه پیشنهادی خانه سینما- گامی مهم در رفع مشکل بردارد و از سوی دیگر با تصویب و نظارت بر اجرای نظامنامه مذکور، به شفافیت هرچه بیشتر بخش تامین مالی پروژه‌های سینمایی کمک کند. رفع مشکلات به شیوه‌های گوناگون و با اتخاذ اطلاعات متقن و اتخاذ راهکارهای کارشناسی شده، از جمله ایجاد رویه‌های متقن قانونی در تعیین ضوابط کاری با همفکری صنوف سینمایی، در نهایت به نفعی بزرگ‌تر برای سازمان سینمایی و بدنه آن در ایران منتج خواهد شد که همان فراهم آمدن مقدمات شکل‌گیری صنعت سینمای ایران به‌مثابه مرجعی خوداصلاح‌گر است که در کالبد نظام اقتصادی و فرهنگی خویش، قادر خواهد بود رو به سوی توسعه داشته باشد و دولت با در دست گرفتن زمام این روند، می‌تواند مقبولیت خود را نزد سینماگران ایرانی افزون نماید.

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی